

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНІМ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ

*студент Шапошник О.О.
(наук. керівник доц. Петрушенко Ю.М.)*

В умовах фінансової глобалізації розвиток міжнародної фінансової системи характеризується значним зростанням обсягів зовнішньої державної заборгованості країн світу. На сьогодні необхідно констатувати, що державний борг є органічною складовою фінансових систем переважної більшості країн світу, в тому числі й України, дієвим інститутом у механізмі макроекономічного регулювання та інструментом реалізації економічної стратегії держави. Від характеру рішення боргової проблеми залежить бюджетна дієздатність України, стан її валютних резервів, а отже стабільність національної валюти, рівень процентних ставок, інвестиційний клімат, характер поводження всіх сегментів вітчизняного фінансового ринку.

Сьогодні у структурі державного боргу зовнішня заборгованість істотно переважає над внутрішньою. Так, з 1996 року і до сьогодні частка зовнішнього державного боргу у загальному обсязі державного боргу України становила не менше 70%. Станом на 31 січня 2008 року прямий і гарантований державний борг склав 88 369,5 млн. гривень, зокрема зовнішній прямий і гарантований борг - 69 942,5 млн. гривень (79,15% від загальної суми боргу), внутрішній прямий і гарантований борг - 18 427 млн. гривень (20,85%).

Україна належить до країн із рівнем заборгованості на душу населення, нижчим за середній. Зокрема, у 2006 р. цей показник у Швеції становив 7300 дол. США, в Німеччині – 4000, у Нідерландах – 3170, у США – 2750, у Мексиці – 1550, у Польщі – 1250, у Російській Федерації – 850, в Україні – 217 відповідно. Середньосвітова величина складає близько 600 дол. США.

На кінець 2007 р. найвагомішими складовими зовнішнього державного боргу України виступали заборгованість міжнародним фінансовим організаціям (35%), заборгованість за позиками, наданими закордонними органами управління (21%), заборгованість перед іноземними комерційними банками (5%), заборгованість за облігаціями зовнішньої державної позики (39%).

Найбільшим кредитором України є Світовий банк. З 1992 року Україна отримала кредити СБ на 4,5 млрд доларів - використала 3,91 млрд доларів.

Для України вкрай необхідною є розробка стратегії зовнішніх запозичень. Здійснення ефективного управління зовнішнім державним боргом України передбачає розробку концепції такої боргової стратегії, в якій державний борг розглядатиметься не з позиції боргового тягаря на національну економіку, а як інструмент в механізмі забезпечення економічного зростання країни.

Можна запропонувати напрямки вдосконалення механізму управління зовнішнім державним боргом України, що зводяться до наступних:

- для збереження економічної безпеки держави, при виборі боргового джерела пріоритет повинен надаватися внутрішнім запозиченням;

- пріоритетним завданням управління структурою державного боргу є зменшення частки заборгованості, яку необхідно погасити в короткостроковому періоді; для чого необхідно здійснити рефінансування державного боргу за рахунок нових запозичень на більш прийнятних відсоткових умовах, що дозволить пролонгувати частину української заборгованості, скоротивши боргове навантаження на бюджет у короткостроковій перспективі;

- встановлення твердого контролю над часткою кредитів із плаваючою процентною ставкою, а також кредитів, залучених на термін до одного року в загальному обсязі зовнішнього боргового портфеля та встановлення лімітів за даними показникам;

- використання "свопових" операцій – операцій типу "борги в обмін на власність (акції)" та інші.

Виходячи з вищезазначеного, формування і обслуговування ринку державних запозичень повинне базуватися на науково обґрунтованих засадах. Структура і розмір державного боргу мають прогнозуватися на часовому інтервалі в декілька років та навіть десятиріч з тим, щоб забезпечити збалансований бюджет, стабільне економічне зростання й потужну фінансову систему.